

Dendrobium cruentum và *Dendrobium suzukii*

Dendrobium là một trong 3 chi (genus) lớn của họ Lan (Orchidaceae), với khoảng 1450 loài được chia vào 30 nhánh (sections) khác nhau. Nhánh Formosae có từ 50 đến 55 loài, các loài phân bố từ Ấn Độ, Đông Nam Á, Nam Trung Hoa, các quần đảo như Sumatra, Borneo, Sulawesi và Philippines, có 19 loài được ghi nhận trong khu vực Đông Dương. Hai loài *Dendrobium cruentum* và *Dendrobium suzukii* thuộc nhánh Formosae. Đặc điểm chung và quan trọng của nhánh Formosae là thân chúng có lông màu đen nâu hay màu trắng, hoa lâu tàn, to, màu trắng, đến vàng hoặc xanh nhạt, có chựa dài, môi có 3 thùy, màu trắng-vàng hay đỏ, có những đường chạy dọc môi sần sùi.

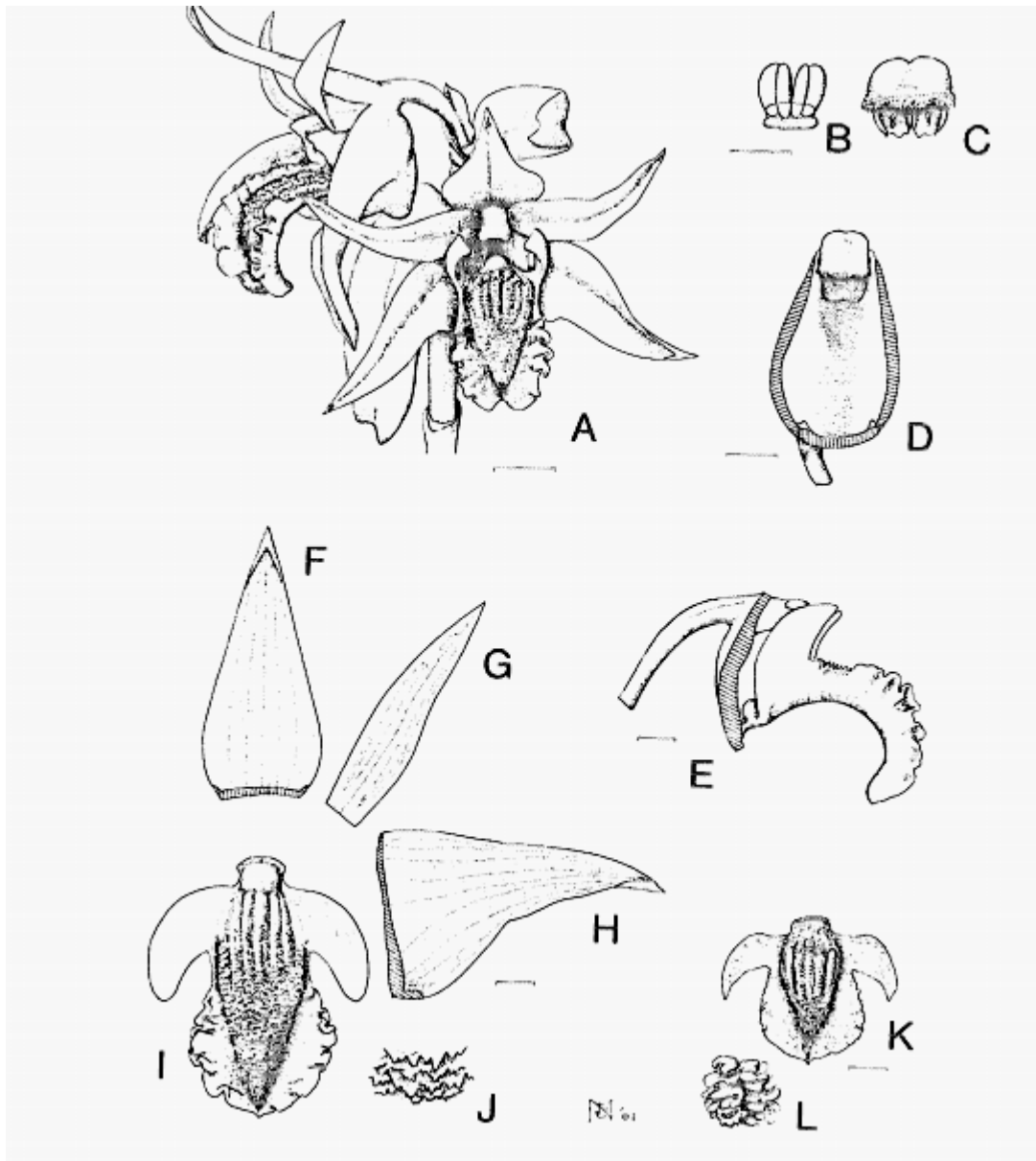
Hai loài này rất là giống nhau, tuy nhiên có những đặc điểm có thể phân biệt được giữa 2 loài này được đề cập trong bài viết về cây *Den. suzukii*: (1) Hoa to lớn hơn, (2) Thể chai gần như tròn ở phần gốc của môi hoa, (3) Có 5 đường lồi trên môi hoa (*Den. cruentum* có 3), (4) Vành mép thùy giữa của môi rất là gọn sóng, (5) Thể chai trên môi hoa là những đường (trong khi đó *Den. cruentum* là mảng chai lớn với những đốm thịt ở giữa môi hoa).

Hình bên: *Dendrobium suzukii* được chụp ngoài tự nhiên bởi Dr. Nông Văn Duy (Hình từ bài A survey of *Dendrobium* Sw. sect. Formosae (Benth. & Hook.f.) Hook.f. in Cambodia, Laos and Vietnam của Averyanov et al. 2016)

Những đường dọc trên môi hoa rất rõ ràng và mép môi hoa rất gọn sóng

Hình vẽ từ bài: *Dendrobium suzukii* (Orchidaceae) – A new species from Vietnam của Tomohisa Yukawa (2002).

Lịch sử của loài *Den. suzukii* được ghi nhận trồng tại một vườn lan cá nhân và chưa hề được ghi nhận ngoài tự nhiên do đó nhiều người nghĩ rằng loài này có thể là một giống lai tạo của loài *Den. cruentum*. Loài này được dự đoán có thể xuất hiện ở khu vực Lâm Đồng hoặc Lai Châu.

Mãi đến năm 2014, Tiến Sỹ Nông Văn Duy và Nguyễn Phi Tâm tìm thấy loài này ngoài tự nhiên ở khu vực Bình Thuận, giáp ranh với Lâm Đồng và Ninh Thuận. Loài *Den. suzukii* được đánh giá là rất rất hiếm gặp ngoài tự nhiên.

Hình của trang (<http://www.orchidspecies.com/dencruentum.htm>)

Mép của môi hoa không dợn sóng, thể chai thành một khối ở đầu rồi mới có những đường ở sau

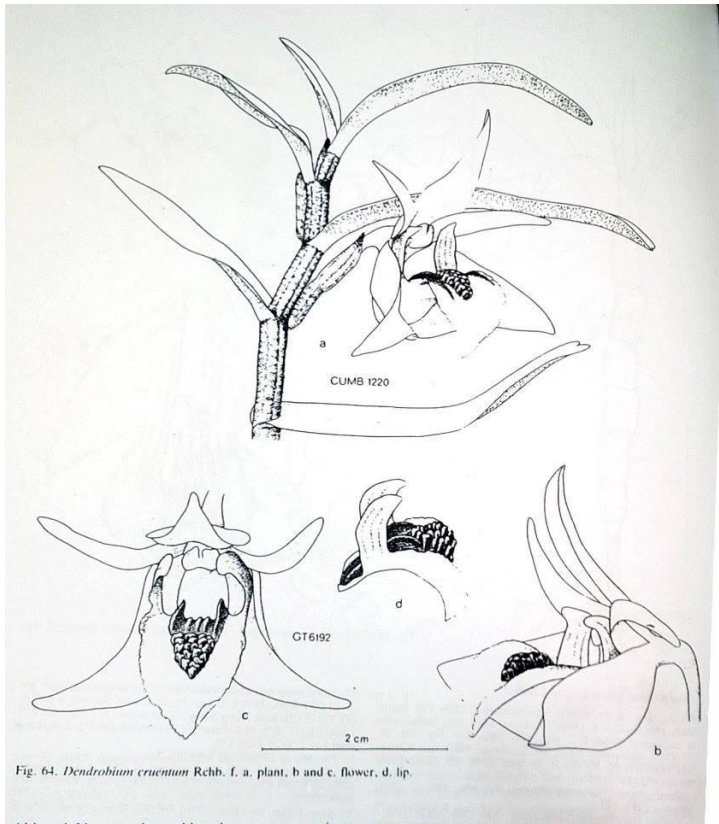

Fig. 64. *Dendrobium cruentum* Rchb. f. a. plant, b and c. flower, d. lip.

Loài *Dendrobium cruentum* này hiện chỉ ghi nhận ở Myanmar và Thailand chưa thấy ghi nhận ở Việt Nam (Averyanov et al. 2016).

Hình chụp từ sách *Orchid Genera in Thailand XII*, chi *Dendrobium* Sw. của Gunnar Seidenfaden 1985 số 83, trang 108 hình 64.

Trương Bá Vương

Viên Sinh Học Nhiệt Đới

Tài liệu tham khảo:

Seidenfaden, G. (1985). Orchid genera in Thailand: 12. Dendrobium Sw. Op. Bot, (83), 1-268.

Yukawa, T. (2002). Dendrobium suzukii (Orchidaceae)-A New Species from Vietnam. APG: Acta phytotaxonomica et geobotanica, 53(1), 11-16.

Averyanov, L. V., Ponert, J., Nguyen, P. T., Duy, N. V., Khang, N. S., & Nguyen, V. C. (2016).

A survey of Dendrobium Sw. sect. Formosae (Benth. & Hook. f.) Hook. f. in Cambodia, Laos and Vietnam. Adansonia, 38(2), 199-217.